

Probleme de politică forestieră la nivel comunal în Franța

Aurel Teușan

1. Pădurile comunale: trăsătură de unire între cele ale statului și cele particulare

În cadrul Uniunii Europene, Franța deține al doilea loc pe lista pădurilor comunale (tabelul 1).

Demn de reținut este faptul că în anul 1990 a luat ființă Federația Europeană a Comunelor Forestiere, cu sediul în Strasbourg, această organizație fiind reprezentată și în Parlamentul European. În miezul preocupărilor stau pădurile de munte.

2. Comunele Forestiere

Încă de pe timpul galo-romanilor s-au constituit așezări omenești, smulse pădurii. Cu timpul, aceste comunități au devenit și

proprietare de pădure. În Franța, fiecare a treia comună posedă o pădure. E vorba de așa numitele *communes forestieres* (a nu se confunda cu comunele care au pădure de-a statului sau particulară pe teritoriul lor. Numărul lor total se ridică la aproape 11 000. Suprafața împădurită variază de la comună la comună și e cifrată între 6410 ha și ... 37 ari, în medie în jur de 500 ha. Comunele forestiere sunt supuse regimului silvic. În anul 1993 majoritatea lor s-a asociat într-o federație națională cu următoarele obiective: promovarea altor asociații, conform principiului “în unire e putere”, asistență profesională pe lângă factorii de decizie în administrația comunelor, elaborarea studiilor necesare în materie de silvicultură, organizarea unor ședințe anuale, așa numitele *entretienes* - ocazie de schimb de experiențe și

Tabelul 1. Pădurile colectivităților în cadrul Uniunii Europene

Țara	Suprafața (milioane ha)	Procente
Spania	3,6	25
Franța	2,5	18
Germania	1,8	13
Grecia	1,2	13
Finlanda	1,0	7
Suedia	0,9	6
Portugalia	0,4	3
Belgia	0,2	1
Austria	0,1	1
Țările de Jos	0,1	1
Uniunea Europeană (total)	14,0	100

idei - editarea unei publicații trimestriale (Communes Forestieres de France), apărarea intereselor membrilor la înalt nivel, în special în materie de politică forestieră.

3. Confruntare sau colaborare ?

Comunele forestiere, fiind supuse regimului silvic, e ușor de înțeles că raporturile cu administrația silvică nu-s întotdeauna lipsite de conflicte. Acum vreo 30 de ani, autorul acestor rânduri a avut ocazia să vadă o plantație de conifere în așa numitul Massif Central. O tăbliță făcea cunoscut că respectiva plantație era a treia încercare de a reîmpăduri golurile din munte. Eșecurile anterioare erau ușor de explicat: localnicii dădeau foc în mod regulat culturilor forestiere, cu scopul de a-și asigura pășunatul. Problema păstoritului, a creșterii vitelor și a silviculturii în regiunile de munte a rămas până în zilele noastre un subiect de discuții aprinse. Dovadă: întrunirea anuală a Federației Comunelor Forestiere, din 1999. Aceasta a avut loc în comuna Iraty, situată la poalele Pirineilor (fig. 1), în vecinătatea unei păduri

legendare de fag și brad, cu o întindere de 20 000 ha, situată între 900 și 1500 metri altitudine și, până după ultimul război, practic inaccesibilă. Piscurile din apropiere trec de 2000 m înălțime. Pe scurt, o regiune unde păstoritul are o tradiție seculară, una dintre particularități fiind trashumanța. Drepturile localnicilor la pădure și pășunat sunt stabilite prin "obiceiul pământului", reguli care prin 1520 au fost fixate și în scris. Acestea au rămas neschimbate și după revoluția din 1789. Printr-o lege din 1837 a avut loc o modernizare, în sensul că s-au constituit două comisii sindicale, cu misiunea de a întregi regulile ancestrale și de a se ocupa de bunul mers al treburilor. Fiecare comisie are mai multe sate în grija ei. Așa, de exemplu, comisia pentru așa numitul pays Soule are în grija ei 15 000 ha de pădure și pășuni, care aparțin la 43 de comune. Cu întreținerea a circa 200 km de drumuri și piste, a clădirilor localității Iraty, a echipamentului pastoral etc. sunt însărcinați 30 de salariați, plătiți dintr-un buget de circa 30 milioane de franci. Fondul este alimentat din taxe de vânatoare, turistice (drumeție, schi), exploatare silvice,

Fig. 1. IRATY, centru silvo-pastoral și turistic la poalele Pirineilor. Un model și pentru Carpați ?

centrale hidroelectrice etc. La baza organizației pastorale găsim așa numitele *cayolars*, în limba bască o lha. E vorba de adăposturile și instalațiile pentru păstori în timpul verii. Acestea sunt ocupate din mai până în octombrie, perioadă în care se prelucrează laptele și cresc câțiva porci. Cu alte cuvinte: lucruri bine cunoscute și celor din Carpați! Ariile rezervate pășunatului variază între 100 și 300 ha. Dreptul la stână, țarc și terenul de pășunat nu este individual, ci e vorba de un posesor comun. Numărul celor îndreptățiți este, în medie, de 10 locuitori. Aceste grupe de păstori se străduiesc să fie recunoscute și ca persoană morală.

4. Pășoritul și silvicultura: în căutarea unui numitor comun

Întrunirea din Iraty menționată mai sus a durat trei zile, tematica fiind o gestiune în miezul căreia să stea păstorul, practicile ancestrale și totodată cerințele unei gospodării durabile, competitive și echitabile. Echitabile, deoarece pe lângă turmele de oi, are și ursul dreptul la o existență neîngrădită într-o rezervație! Să nu mai vorbim de dreptul pădurii. Rând pe rând, participanții și-au expus punctele de vedere. Să trecem o parte din ei în revistă.

Franz Dubascq, președintele asociației regionale ale comunelor forestiere, a pledat pentru practicile silvo-pastorale tradiționale. Acestea sunt adaptate mediului înconjurător și au ca rezultat produse de înaltă calitate. De notat: regiunea Iraty deține locul doi pe țară în materie de brânzeturi din lapte de oaie.

Claude Soulas, directorul centrului departamental de creștere a vitelor și specialist în problemele cu care se confruntă păstoritul, a precizat că 80 % din turmele de oi pasc pe proprietăți colective, situate în munți, de unde apare transhumanța. Această formă de folosire a terenului nu stă în contradicție cu cerințele actuale și rămâne mai departe re-

gulă. Sus-numitul a conchis că, pe alocuri, numărul animalelor depășește cu mult posibilitățile terenului și că anumite contramăsuri se impun. De altfel, se constată o tendință spre specializare, de exemplu fie numai oi, fie numai vite mari, de unde și necesitatea unor amenajamente specifice, adaptate condițiilor de pe teren și obiectivelor urmărite. În acest context nu-i de ignorat existența unei populații de urși, amenajamentul turistic, educația păstorilor în materie de protecția mediului înconjurător. Între altele, se mai pune și problema ameliorării condițiilor igienice la prelucrarea pe loc a laptelui.

Michel Castan, directorul comisiei sindicatului regional, subliniază caracteristicile și succesele structurii ancestrale a transhumanței regionale, practică încă de vreo 400 de locuitori. Susnumitul nu trece sub tăcere conflictele - între altele, și procese - care au avut loc între adepții transhumanței și silvicultorii. Una dintre soluțiile de compromis constă în împrejmuiri și culoare pentru trecerea turmelor de oi.

Paul Verge, șeful Ocolului silvic Oloron insistă asupra incendiilor frecvente, care ruinează pădurile. Acestea ar putea fi în mare parte evitate, de unde apelul la păstori, de a fi mai atenți; de altfel, ocolul silvic este dispus de a coopera cu crescătorii de vite.

Didier Herve abordează problema coexistenței localnicilor și a turiștilor cu o populație de urși. Acesta este directorul unei așa numite *Institution patrimoniale du Haut-Bearn*. E vorba de o organizație unică în felul ei, care a luat ființă în anul 1994, în urma unui acord cu ministerul protecției mediului, cu consiliul regional al proprietății particulare, cu autoritățile comunale, cu reprezentanții păstorilor, cu vânătorii, cu silvicultorii și cu organizațiile pentru protecția naturii. Organizația se străduiește să pună bazele unei acțiuni concertate, în vederea unei gospodării optime a teritoriilor din văile Pirenelor, în acest cadru intrând și parcul național din Pirinei. Acordul cu partenerii numiți

mai sus a fost consemnat într-o așa numită Charte. Deviza întregii acțiuni este “de la confruntare la contract”. Acolo unde mai înainte ar fi fost caz de “moarte de om”, acum domnește colaborarea. Țelurile vizate sunt agro-păstoritul, pădurea, vânatul și ... ursul.

Jean-Claude Monin, vicepreședintele Federației Naționale a Comunelor Forestiere face tranziția de la păstorit la silvicultura pădurilor montane. Esențialul expunerii sale: silvicultorul ar trebui să “iasă din pădure”, adică să coopereze la o gestiune multi-funcțională a întregului teritoriu. Propuneri în acest sens sunt de dorit.

Xavier Chauvin, expert în materie de amenajament în regiunea Pirineilor preia tema. Acesta subliniază necesitatea integrării activităților silviculturale într-un concept teritorial de ansamblu, un concept care, pe lângă activitatea forestieră, să promoveze și pășunile, terenurile degradate, să protejeze sursele și cursurile de apă, terenurile amenințate de eroziune, într-un cuvânt, ceea ce francezul numește *espaces naturels*.

Următoarele două comunicate au dovedit că silvicultorii sunt deja pe cale “să iasă din pădure”. Francois Chollet, inginer la direcția silvică regională, a demonstrat, sprijinindu-se pe hărți, că slujitorii pădurii au instalat dispozitive experimentale la nivel de masiv forestier în regiunile unde prezența ursului și a altor viețuitoare, demne de protejat, necesită prescripții speciale. Într-un cuvânt, e o încercare de a integra toate elementele mediului înconjurător într-un tot. Țelul urmărit este de a determina impactul exploatărilor forestiere asupra datelor de natură ecologică și peisagistică. Experimentele sunt deocamdată concepute pe o perioadă de 15 ani, dar ar putea servi de model și altor regiuni.

Claude Rupe, șeful serviciului silvic departamental Pyrenees-Atlantique a aprofundat tema. În ținutul Haut Bearyz a fost elaborat un amenajament exemplar, aplicat din 1994 în 20 de comune. E vorba de o gestiune globală în spațiu, care ține seama de

faptul că aceste păduri comunale de munte se disting printr-o valoare biologică excepțională (urs, cocoș negru etc.). Cercetările sunt prevăzute pentru o perioadă de 18 ani.

Nu mai puțin aprinse au fost discuțiile care au urmat, tema fiind competitivitatea și calitatea, deci într-un cuvânt certificarea, de unde o serie de întrebări: PEFC (Pan european forest certification) sau FSC (Forest stewardship council) ? Care-i rostul certificării ? Publicul francez, altfel ca în Germania, acordă prea puțină atenție acestui curent de origină anglo-saxonă.

Din discuții se desprind cele trei categorii de certificare, și anume: certificarea produselor, care este axată pe originea de natură ecologică a acestora, certificarea întreprinderilor, adică dovada că respectiva întreprindere este în stare să livreze produse care corespund normelor seriei ISO 9 000 (ISO = International Organisation for Standardisation), ecocertificarea, adică dovada că un organism respectă prescripțiile referitoare la protecția mediului ambiant. În acest caz e vorba de normele ISO 14 001 sau de regulamentul european Eco-audit. Demn de reținut: ecocertificarea este cea mai importantă în materie de silvicultură.

Luc Dassonville, director silvo-tehnic, comunică participanților că diferitele metode de certificare sunt examinate mai îndeaproape și în pădurile statului, pe teren activând aproape 1300 agenți.

Veronique Wormser, ingineră silvică, asigură că administrația silvică a statului (ONF = Office National des Forêts) este hotărâtă să introducă ecocertificarea (seria ISO 9 000). Un prim pas în acest scop îl constituie trei experimente (Vosges, Doubs, Var) de mare anvergură. Se precizează totodată că cele șase criterii stabilite la Helsinki vor servi de îndreptar și că acestea vor fi aplicate atât în pădurile statului, cât și în cele comunale. La discuții ia parte, între alții, și Bernard Goury, noul director general al pădurilor statului. Acesta este de părere că, dată fiind com-

plexitatea acțiunilor plănuite, rolurile diferiților parteneri ar trebui mai bine precizate. Numai așa s-ar putea obține rezultate optime.

Raporturile dintre pădure și mediul ambiant sunt obiectul unei intervenții din partea lui Jean Marc Michel, de la direcția protecției mediului. Aceasta este o instituție din ministerul amenajamentului teritorial. Susnumitul subliniază că pădurii îi revine un loc de frunte în toate proiectele de amenajare totală a teritoriului dat.

5. O cooperare promițătoare: Charta Comunală

Codul forestier francez prevede că, cităm, “politica de valorificare economică, ecologică și socială a pădurilor comunale este de competența statului”, de unde o contradicție cu politica de descentralizare, practică tot de către stat. Pe de altă parte, în ultimele decenii, factorii de decizie (primari, consilieri) din comunele forestiere au început să devină din ce în ce mai mult conștienți de faptul că pădurea nu-i pur și simplu o sursă de materie lemnoasă, ci are un rol primordial în existența umană.

Un fapt descris într-un mod cum nu se poate mai nimerit și de un coleg român. Cităm: “... vegetația forestieră, prin bogăția și calitatea sa, a fost și este un element dominant în formarea oamenilor, a caracterelor, a mentalităților, a îndeletnicirilor lor, a structurilor sociopolitice, a vieții economice și culturale, a însăși istoriei. Prin buna administrare ... se vor realiza importante venituri la nivelul comunelor (sublinierea ne aparține)”. În citatul de mai sus e vorba de Țara Moșilor.

Aceeași situație și aceleași speranțe și în Franța, de unde dorința primarilor și consilierilor de a interveni în materie de administrație silvică, chiar dacă aceasta este de competența statului. Motiv de conflict? Nicidecum! Cine vede cu ochi buni, când are șansa de a împărți povara cu alții? Și care silvicultor are ceva contra, când constată că principiul unei silvi-

culturi durabile și competitive face școală și în rândurile cetățenilor? Cele două părți și-au formulat mai întâi punctele de vedere și atribuțiile, după care au urmat o serie de tratative, cu mențiunea că cei doi parteneri au căzut de acord asupra așa numitei Charta de la Foret comunale, semnată în 1991 de președintele Federației Naționale a Comunelor forestiere și de directorul general al pădurilor statului. O soluție ce poate contribui în mare măsură la promovarea unei conștiințe forestiere și în rândurile populației.

Bibliografie

- Gouverne, L., Sous le signe des territoires et de la qualité. Les Entretiens d'Ivraty. Communes forestières de France, nr. 5, august 1999.
- Oanță, M.: Aspecte și puncte de vedere privind problema dezvoltării Țării Moșilor, prezentate la Simpozionul European din 26-28 august 1999 de la Alba Iulia, ținut sub auspiciile UNESCO. Pădurea Noastră, nr. 428, octombrie 1999.

Autorul: dr. rer. nat. Aurel Teușan a activat în cadrul firmei Forstchemie GmbH din Ettenheim - Germania. Poate fi contactat prin intermediul redacției.